

תוכן העניינים

- עלייה במספר הנפגעים הפלסטינים מתחמושת חיה בעימותים עם כוחות ישראליים.....2
- עזה כעבור שנתיים: כחות מ-9% מהתקריות שהוגשו פניות בעניין הובילו לחקירה פלילית.....5
- פתיחת שנת הלימודים בעזה.....7
- מחסור בחשמל ממשיך לשבש מתן שירותים בסיסיים.....8

© צילום: סוכנות היעד והתעסוקה של האו"ם (אונ"א)

סקירה כללית

בשבוע השלישי של ספטמבר תועד מספר הפיגועים והפיגועים לכאורה שביצעו פלסטינים נגד ישראלים הגבוה ביותר מאז ההסלמה ברבעון האחרון של 2015. בסך הכול, שבעה פלסטינים שביצעו לכאורה פיגועים, בהם שני ילדים, נהרגו בזירת האירוע, ושמונה ישראלים נפצעו. מספר הנפגעים מתחמושת חיה בקרב פלסטינים מהגדה המערבית עלה בחודשים יולי ואוגוסט; שני שלישים מהפגיעות הללו התרחשו במחנות פליטים, בעיקר בעימותים במהלך מבצעי חיפוש ומעצר. מאז תחילת השנה (עד לסוף אוגוסט) נורו ונפצעו מתחמושת חיה יותר מ-300 פלסטינים, כשבחלק מהמקרים הפכו הנפגעים לנכים לצמיתות. השימוש בתחמושת חיה באזורים מאוכלסים בצפיפות, הגורם למוות ולפגיעות קשות, מעורר חששות בדבר שימוש אפשרי בכוח מופרז שאפשר שהוביל להריגות שלא כדין.

באוגוסט חוותה רצועת עזה את שורת ההתקפות האוויריות והפגזות הטנקים העזה ביותר מאז הפסקת האש ב-26 באוגוסט 2016, שחתמה 51 ימים של מעשי איבה. התקריות האחרונות, שלא גרמו להרוגים, התרחשו על פי דיווחים בתגובה על ירי טיל אחד לשטח ישראל. שנתיים לאחר מעשי האיבה ב-2014, שגבו את חייהם של 1,460 פלסטינים וחמישה אזרחים ישראלים, נותרו בעינם חששות ככדים בדבר היעדר מיצוי דין בגין הפרות לכאורה של המשפט הבינלאומי, והיעדר סעד אזרחי ופיצוי לקורבנות. הפרקליט הצבאי הראשי הישראלי קיבל תלונות בדבר כ-360 תקריות, אבל עד עתה הוביל רק מקרה ביזה אחד להגשת כתבי האישום. הרשויות הפלסטיניות טרם הודיעו עד עתה על חקירה משמעותית כלשהי של הפרות לכאורה. הכשל להבטיח מיצוי דין מותר קורבנות ומשפחות בלא פיצוי, ויוצר סביבה שבה מבצעי עבירות מכל הצדדים יכולים לפעול בידיעה שהם פטורים מעונש, מצב המעודד הפרות נוספות.

החודש בוחן גיליון המעקב ההומניטרי את הקשיים הניצבים בפני תלמידים בעזה עם פתיחת שנת הלימודים החדשה. רוב התשתיות שניזוקו במהלך מעשי האיבה ב-2014 תוקנו אמנם, אך מערכת החינוך מתמודדת עם קשיים כרוניים, ובמיוחד צפיפות יתר בבתי הספר המביאה לשימוש נרחב במתכונת הלימודים

דגשים מרכזיים

- יותר מ-300 פלסטינים נפצעו מתחמושת חיה בשנת 2016.
- נותרו בעינם החששות החמורים בדבר היעדר מיצוי דין בגין הפרות לכאורה של המשפט הבינלאומי, לרבות האשמות בפשעי מלחמה.
- תנאי מחסה וחיים ירודים ומחסור כלכלי פוגעים בהישגי תלמידים בעזה.
- משרד החינוך בעזה זקוק ל-15 מיליון דולר כדי לצייד בתי ספר חדשים.
- מתן שירותים בסיסיים בעזה נפגע קשות מהגרעון רב השנים בחשמל.

נתונים לחודש אוגוסט 2016

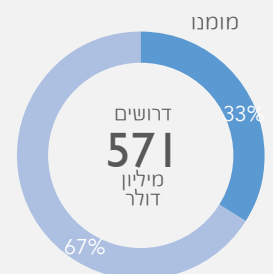
10	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
210	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
0	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
14	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
64	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
84	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

תוכנית המענה ההומניטרית

2016

571 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

32% מומנו

דרושות שלא נענו

במשמרות כפולות. גם הפסקות חשמל חוזרות ונשנות וקיצוב בחשמל, וכן תנאי מחסה וחיים ירודים ומחסור כלכלי פוגעים בהישגיהם של תלמידים. יותר מ-6,000 מורות ומורים לא קיבלו משכורות חודשיות סדירות מאז אפריל 2014. בתי הספר בעזה לא קיבלו תקציב תפעולי מרמאללה זו השנה השלישית ברציפות, והם נאלצים שוב להסתמך על ההכנסות מקפיטרויות בבתי הספר לכיסוי הוצאותיהם התפעוליות.

בעיה כרונית נוספת הפוגעת בעזה, שגם היא נידונה בגיליון המעקב ההומניטרי הנוכחי, היא הגרעון רב השנים בחשמל הממשיך לפגוע כמתן שירותים בסיסיים, ובמיוחד שירותי בריאות, מים וביוב ואיסוף אשפה. על פי דוח שהתפרסם לאחרונה על ביצועי המגזר הפרטי באזור המזרח התיכון וצפון אפריקה, ההפסדים בשל הפסקות חשמל יזומות בעזה הן הגבוהים ביותר מתוך שמונה הכלכלות שנבדקו, ומהווים 22% מהמכירות השנתיות¹. על מנת להבטיח תפקוד, ולו מינימלי, של ספקי שירותים בסיסיים, דאגו ארגונים שותפים הומניטריים לאספקת חירום של דלק למתקני בריאות, מתקני מים וביוב, ומתקני טיפול באשפה מוצקה.

בדבריו למועצת הביטחון של האו"ם ב-15 בספטמבר, התייחס מזכ"ל האו"ם לרצועת עזה כאל "פצצה מתקתקת", שבה "האי-יציבות וסכנת ההסלמה האלימה נוכחות תדיר". הוא הזהיר כי "המחסור ההומניטרי מתמשך שממנו סובלים כמעט שני מיליון תושבי עזה מחניק חלומות ושאיפות, ומזין אי-יציבות וקיצוניות. ניתן להשיג התקדמות בת קיימא בעזה על בסיס אחדות פלסטינית, הפסקתן של אגירת נשק אסורה ופעילות מיליטנטית והסרה מלאה של הגבלות התנועה והגישה, בהתאם להחלטה 1860 של מועצת הביטחון".

עלייה במספר הנפגעים הפלסטינים מתחמושת חיה בעימותים עם כוחות ישראליים

מחצית מהפצועים הפלסטינים מתחמושת חיה ב-2016 נפגעו במחנות פליטים

בחדשים יולי ואוגוסט נהרגו תשעה פלסטינים מידי כוחות ישראליים בגדה המערבית, בעיקר בעימותים במהלך מבצעי חיפוש ומעצר (ארבעה מקרים), או במהלך פיגועים או פיגועים לכאורה שביצעו פלסטינים (שלושה מקרים). עם ההרוגים נמנו אישה הרה בת 27 שנורתה למוות באזור H2 של העיר חברון אחרי שלכאורה ניסתה לדקור שוטר מג"ב; ילד בן 12 שנפגע מכדור גומי שירו חיילים ישראליים במהלך עימותים עם מיידים אבנים פלסטינים בעיירה א-ראם (נפת ירושלים); וגבר בן 38, מעורער בכפשו, שלא נענה להוראה לעצור ונורה בעת שהתקרב למגדל צבאי בכניסה המערבית לסילוואד.

עימותים עם כוחות ישראליים במהלך מבצעי חיפוש ומעצר, הפגנות ותקריות ייחודיים אבנים ספונטאניות ברחבי הגדה המערבית גרמו גם לפציעתם של 509 פלסטינים: 361 גברים, 11 נשים, 130 ילדים ו-7 ילדות. 25 פלסטינים נוספים נפצעו ברצועת עזה במהלך הפגנות ליד גדר המערכת, ובמהלך תקיפות אוויריות והפגזות טנקים ישראליות ב-21 באוגוסט, שהתמקדו באתרי אימונים ומתקנים צבאיים. אך שלא תועדו הרוגים, המתקפות הללו, שבאו בעקבות ירי טיל לדרום ישראל, היו האינטנסיביות ביותר מאז הפסקת האש ב-26 באוגוסט 2014.

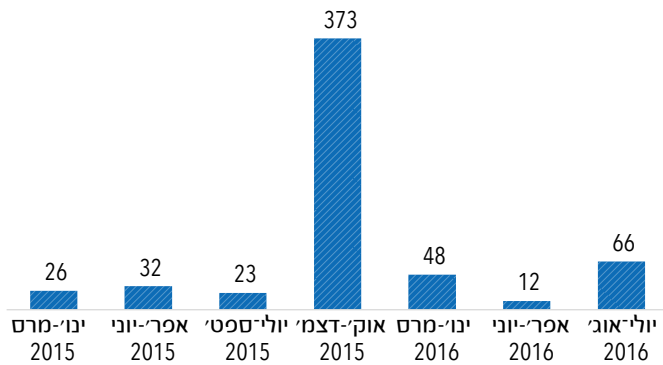
מזכ"ל האו"ם: "המחסור ההומניטרי המתמשך שממנו סובלים כמעט שני מיליון תושבי עזה מדכא חלומות ושאיפות ומזין אי-יציבות וקיצוניות".

ביולי ואוגוסט נהרג מתנחל ו-16 ישראלים נוספים נפצעו, בהם שישה חיילים ושלושה ילדים. ההרוג היה גבר 48 שנסע ליד חברון ונורה על יד פלסטיני; אשתו ושני ילדיו נפצעו.

עלייה במספר הנפגעים הפלסטינים מתחמושת חיה בגדה המערבית

אף שבחודשים יולי ואוגוסט ניכרה ירידה במספר הפצועים הפלסטינים לעומת הממוצע החודשי במחצית הראשונה של השנה (255 לעומת 277), מספר הנפגעים מתחמושת חיה גדל פי שניים ויותר (66 לעומת 30). מספר הפצועים מתחמושת חיה גבוה ביותר

ממוצע חודשי של פצועים פלסטינים מתחמושת חיה
לכל רבעון (ינואר 2015 עד אוגוסט 2016)

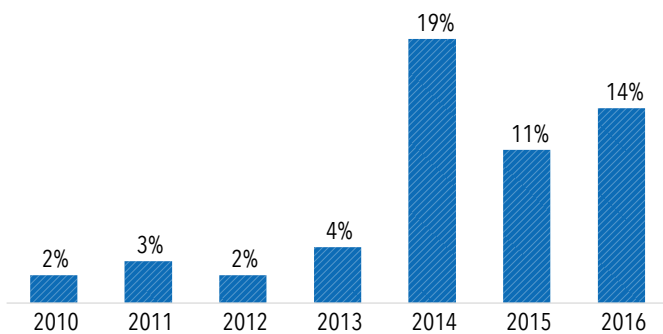

נתונים רב-שנתיים מצביעים על עלייה בשיעור הנפגעים מתחמושת חיה בשנים האחרונות.

מ-60% מהממוצע לתקופה שבין ינואר לספטמבר 2015, אבל הוא עדיין נמוך במידה ניכרת מן הממוצע ברבעון האחרון של 2015, שבמהלכו הייתה ההסלמה באלימות בגדה המערבית החמורה ביותר בעשור האחרון.

נתונים רב-שנתיים מצביעים על עלייה בשיעור הנפגעים מתחמושת חיה בשנים האחרונות. את הנתונים הגבוהים שתועדו ב-2014 ניתן לייחס לעימותים אלימים במהלך יולי ואוגוסט, במחאה על מעשי האיבה בעזה.

אחוז הפצועים מתחמושת חיה מתוך כלל הפצועים

מחנות פליטים - מוקדי התלקחות של עימותים

העימותים האלימים ביותר ביולי ואוגוסט התרחשו במחנות פליטים מאוכלסים בצפיפות. בעימותים אלה נפגעו כ-25% מכלל הפצועים, לרבות שני שלישים מהאנשים שנפצעו מתחמושת חיה. עימותים אלה התרחשו בעיקר במהלך מבצעי חיפוש ומעצר בנפות חברון, בית לחם ורמאללה. מתחילת 2016 עד סוף אוגוסט היו כמחצית מהפגיעות מתחמושת חיה (153 מתוך 312) במחנות פליטים בגדה המערבית, כמעט כולן במהלך מבצעי חיפוש ומעצר.

אחד העימותים הקשים ביותר התרחש ב־16 באוגוסט במחנה הפליטים אל־פואר (נפת חברון), במהלך מבצע חיפוש ומעצר שלדברי תושבי המחנה היה הגדול ביותר שנערך במקום מזה שנים, אולי אף מאז האינתיפאדה השנייה. במהלך המבצע נהרג צעיר פלסטיני בן 19 ו־51 תושבים נוספים נפצעו, בהם 31 נפגעים מתחמושת חיה. רבים מאלה האחרונים נורו בשוקיהם, ממש מתחת לברך או קרוב לקרסול.

כוחות ישראליים נכנסו למחנה בסביבות השעה שלוש או ארבע לפנות בוקר, ולדברי יחידת דובר צה"ל נתקלו באבנים ובבקבוקי תבערה.² הכוחות הישראליים ירו רימוני גז מדמיע, רימוני הלם ותחמושת חיה. הגז המדמיע חדר לבתים ועקב כך נפגעו רבים משאיפת גז קשה. החיילים השתלטו על מספר בתים ששימשו כנקודות תצפית ולאיתור צלפים על גגות. במהלך חיפושים אינטנסיביים בבתים גרם הצבא לנזק נרחב לבתים, לרבות שישה מקרים שבהם נפגעו חורים בקירות. החיילים נותרו במחנה עד סביבות השעה שמונה בערב.

במחנה הפליטים א־דהיישה שבנפת בית לחם ביצעו כוחות ישראליים ביולי ובאוגוסט שבועה מבצעי חיפוש. שלושה מהם התפתחו לעימותים אלימים שבהם נפצעו 17 בני אדם, כולם מתחמושת חיה ובעיקר בגפיים התחתונות.

שני שלישים מהפצועים מתחמושת חיה בחודשים יולי ואוגוסט נפגעו במחנות פליטים. ב־16 באוגוסט, במחנה אל־פואר, נפגעו מתחמשת חיה 31 מתוך 51 פצועים פלסטינים.

ר', בן 15 ממחנה א־דהיישה

ר' נורה בתחמושת חיה ב־1 באוגוסט 2016, בעימותים שפרצו במהלך מבצע חיפוש ומעצר במחנה הפליטים א־דהיישה. לדבריו ירה בו צלף שלוש פעמים ברגליו. גם חבר שרץ לעזרתו נורה פעמיים ברגליו. פרמדיקים של אגודת הסהר האדום הפלסטינית פינו את שניהם לבית חולים. ר' נאלץ לעבור שישה ניתוחים ונזקק להמשך טיפול רפואי כדי למנוע נכות עתידית.

בשל הקביים שבהם הוא נעזר מתקשה ר' לבקר בבית הספר, אבל הוא נחוש בדעתו שלא לוותר על השכלתו. הוא אמר, "אני אוהב לקרוא על מיתולוגיה ופילוסופיה יווניות. אני מעריץ את אריסטו ואלכסנדר מוקדון. אני רוצה להיות אדם ופילוסוף דגול כמו אריסטו."

חששות בדבר שימוש מופרז בכוח

אנשי אכיפת חוק, לרבות אנשי כוחות חמושים העוסקים באכיפת חוק, מחויבים להגן על הציבור ויש להם הזכות להגן על עצמם. עם זאת, בנשק חם יש להשתמש במידה המועטה ביותר הדרושה, כשאמצעים פחות קיצוניים אינם מספיקים להגן על אחרים או על עצמם מסכנה מיידית של מוות או פגיעה קשה, או למנוע ביצוע פשע המהווה סכנה חמורה לחיים. בכל עת שהשימוש בכוח ובנשק חם הוא בלתי נמנע, על העוסקים באכיפת חוק לנקוט - בין היתר - איפוק ולפעול באופן מידתי, כשהם מביאים בחשבון את חומרת העבירה ואת המטרה הלגיטימית המבוקשת, ומבטיחים כי הנזק והפגיעה יהיו מזעריים. במיוחד יש להקפיד על כך שהשימוש בנשק חם בכוונה להרוג ייעשה רק כמוצא אחרון, כשבלתי אפשרי להימנע ממנו כדי להגן על חיים.³

בספטמבר דיווחו אמצעי התקשורת הישראליים כי הצבא הישראלי השיק תוכנית אימונים חדשה, שבמסגרתה יצוידו חיילים המוצבים בגדה המערבית באמצעים לא-קטלניים לטיפול "בטבע המשתנה של הסכנות" הניצבות בפניהם.⁴

השימוש התכוף בנשק חם באזורים מאוכלסים בצפיפות, כפי שתואר לעיל, ומקרי המוות והפגיעות הקשות הנובעים ממנו מעוררים חששות בדבר האפשרות לשימוש מופרז בכוח שיתכן כי הוביל לפגיעות קשות שלא לצורך ולהריגות שלא כדין. הרשויות הישראליות מחויבות לנהל חקירה מיידית ויעילה של מקרים אלה ולמצות את הדין עם החשודים בכיצועם.

עזה כעבור שנתיים: פחות מ-9% מהתקריות שהוגשו פניות בעניין הובילו לחקירה פלילית

שנתיים אחרי ההסלמה במעשי האיבה ב-2014, הצדק נותר חמקמק. נותרו בעינם החששות החמורים בדבר היעדר חקירות ומיצוי דין מצד הרשויות הישראליות והפלסטיניות גם יחד בנושא הפרות לכאורה של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ומשפט זכויות האדם הבינלאומי, לרבות האשמות בפשעי מלחמה, וכן היעדר סעד אזרחי ופיצוי לקורבנות.

חקירות פליליות

ב-24 באוגוסט 2016 פרסם משרד הפרקליט הצבאי הראשי הישראלי עדכון על מצב החקירות של הפרות לכאורה של המשפט הבינלאומי שביצע הצבא הישראלי במהלך מעשי

האיבה ב-2014.⁵ היה זה העדכון הראשון מסוג זה שהפצ"ר פרסם זה יותר מ-14 חודשים. הרשויות הפלסטיניות לא הודיעו עד עתה על חקירה משמעותית כלשהי של הפרות לכאורה, אך שלרוב הרשויות פלסטיניות אינן מפרסמות בפומבי מידע כלשהו על מצבן של חקירות פנימיות ועל כל אמצעי מיצוי דין שהם הננקטים בהקשר זה.

מעשי האיבה בעזה בשנת 2014

פחות מ-9% מהתקריות הובילו לפתיחה בחקירה פלילית

מקרה 1 הוביל להגשת כתב אישום

0 הרשעות

מאמר זה נמסר על ידי משרד הנציב העליון מטעם האו"ם לזכויות האדם

על פי העדכון האחרון מטעם הפרקליטות הצבאית הראשית, התקבלו במשרדיה 500 תלונות ביחס לכ־360 תקריות. מבין 31 החקירות הפליליות שנפתחו על ידי הפצ"ר לבדיקת חשד להתנהגות לא הולמת, 13 תיקים נסגרו בלא הליכים מנהליים או פליליים כלשהם, ותיק אחד הוביל להגשת כתב אישום נגד שלושה חיילים בגין מקרה יחיד של ביזה. עדיין לא ברור מתי ניתן לצפות לקבלת החלטות בעניינן של 17 החקירות הנותרות, התלויות ועומדות. הפצ"ר סגר כ־80 תיקים נוספים בגין היעדר עילה סבירה לחשד בהתנהגות פלילית. תיקים אלה נסגרו על סמך הערכת העובדות על ידי מנגנון הכירור המטכ"לי, בלא כל חקירה פלילית.

אחד התיקים שנסגרו בלא חקירה פלילית היה האירוע של תקיפה אווירית ב־3 באוגוסט 2014, בכניסה לבית ספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) ברפיח - שבאותה עת שהו בו בין 2,700 ל־2,900 אזרחים עקורים - שבה נהרגו על פי דיווחים 15 בני אדם, בהם 9 ילדים, ונפצעו 30 בני אדם נוספים. ההחלטה לסגור את התיק מבלי לפתוח בחקירה פלילית לוותה בהודעה מטעם הפצ"ר כי בעקבות האירוע הופקו בצה"ל לקחים מבצעיים "במטרה לצמצם את הסיכון להישנות אירועים דומים בעתיד".⁶

הפחדה של ארגוני זכויות אדם

ארגוני זכויות אדם פלסטיניים קראו לשימוש בשיפוט זר ובמנגנוני משפט בינלאומיים לטיפול בפערים במיצוי דין. כמה מהארגונים האלה דיווחו כי בשנה האחרונה נתקלו באיומים ובהטרדות גוברות. במרס 2016 דיווח הארגון הלא ממשלתי אל־חק על מערכת הכפשות ואיומים במוות נגד מנהלו ואחד מעובדיו.⁷ הארגון מאמין כי האיומים קשורים ישירות לעבודתו הקשורה לבית הדין הפלילי הבינלאומי. מאז דווחו גם מתקפות נגד ארגוני זכויות אדם פלסטיניים אחרים המבקשים מיצוי דין בגין הפרות ישראליות לכאורה של המשפט הבינלאומי, לרבות אל־מיזאן, המרכז הפלסטיני לזכויות אדם ומרכז המשאבים לתושבות פלסטינית ולזכויות פליטים (BADIL).⁸

פיצויים

על פי דיווחים, ארגונים של החברה האזרחית הגישו למשרד הביטחון הישראלי 1,148 בקשות לסעד אזרחי עבור קורבנות של מעשים שלא כדין שצה"ל ביצע לכאורה במהלך ההסלמה בשנת 2014, ועשו זאת במסגרת 60 הימים מזמן האירוע הקבועים בחוק כמועד אחדון להגשת בקשות. בשל המחסומים הפיסיים, הכספיים, החוקיים והפרוצדורליים, לאחר ההודעה הראשונית הוגש למעשה רק אחוז זעיר מן התביעות לפיצויים לבתי משפט ישראליים. המכשול המשפטי העיקרי הוא הפטור בגין "פעולות מלחמתיות" המונע קורבנות מהגשת תביעות נגד ישראל בגין מעשים שהתבצעו במהלך "כל פעולה של לחימה בטרור, במעשי איבה או בהתקוממות".⁹ בנוסף על כך, חקיקת האחריות האזרחית של ישראל מדירה מתוכה נתינים של "שטח אויבי". הכרזתה של עזה כשטח אויב על ידי ראש ממשלת ישראל, באוקטובר 2014, התקפה בדיעבד מ־7 ביולי 2014 ואילך, פטרה למעשה את ישראל מאחריות אזרחית לכל מעשה שלא כדין שביצעו כוחות ישראליים במהלך מעשי

אחד התיקים שנסגרו בלא חקירה פלילית היה האירוע של תקיפה אווירית ב־3 באוגוסט 2014, בכניסה לבית ספר של סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) ברפיח

האיבה ב־2014. הכשל להבטיח מיצוי דין מותר את הקורבנות ומשפחותיהם בלא מיצוי, ויוצר סביבה שבה מבצעי עבירות משני הצדדים פטורים מעונש, עובדה המעודדת הפרות נוספות.

פתיחת שנת הלימודים בעזה התיקונים מתקדמים היטב אבל קשיים אחרים פוגעים ברווחת התלמידים ובהישגיהם בלימודים

מספר בתי הספר והתלמידים ברצועת עזה לשנת הלימודים 2015-2016

הרשות המפקחת	מס' מבני בתי הספר	מס' בתי הספר	מס' התלמידים	שיעור הכיתות במשמרות כפולות בשנה"ל 2015-2016
ממשלה	265	395	234,892	67%
אונר"א	159	257	249,672	75%
פרטי	52	52	18,139	0%
סה"כ	473	704	502,703	

ברצועת עזה, גלי אלימות חוזרים ונשנים והנזק וההרס שנגרם בהם למתקני חינוך מובילים לשיבושים בשירותים ופוגעים ברווחתם הפסיכו-חברתית של ילדים ומורים. כיום, שנתיים מתום ההסלמה האחרונה ב־2014, תוקנו כל 252 בתי הספר שניזוקו, אבל שיקומם של שישה מבין שבעת בתי הספר שנהרסו כליל טרם הושלם. אל פגיעתם של מעשי האיבה מצטרפות תשע שנות מצור. בתי הספר סובלים מצפיפות יתר ולעיתים קרובות מתקניהם משמשים ללימודים במשמרות כפולות, נוהג המפחית את מספר שעות ההוראה של נושאי ליכה ולימודי יסוד, מקשה על תלמידים להתמקד בלימודיהם ומגביר את רמות האלימות בבתי הספר. אף שכדי שלא לפגור אחרי הגידול באוכלוסייה יש לכנות בעזה מדי שנה לפחות עשרים בתי ספר חדשים, בשמונה השנים האחרונות נבנו בה עשרים בתי ספר בלבד (כולם בשנת 2013).

ההקשר הרחב יותר בעזה, של הפסקות חשמל יזומות וקיצוב חשמל מתמשכים, תנאי מחסה וחיים ירודים ומחסור כלכלי פוגעים אך הם בהישגים הלימודיים ובמוטיבציה של תלמידים. תוצאות למידה ושיעורי השלמה של תלמידים המשיכו להידרדר; הישגי התלמידים בעזה מפגרים אחרי הישגי התלמידים בגדה המערבית. שיעור המעבר הממוצע בכינות האחידות לכיתה ד' בשנת 2012 היה רק 55% בשפה הערבית ו-51% במתמטיקה; פחות ממחצית מהתלמידים שניגשו לכינות כיתה ז' בכל תחום יחיד עמדו בכינה.

מערכת החינוך בעזה מושפעת לרעה גם מהכשל של ממשלת ההסכמה הלאומית להגיע לפיוס פלסטיני מבית. לאחר השתלטות החמאס על עזה ב-2007, עשרות אלפי עובדי ציבור ששכרם שולם על ידי הרשות הפלסטינית ברמאללה אולצו על ידי הרשות לחדול מלעבוד, או שהוחלפו על ידי עובדי ציבור שגייסו הרשויות בעזה. מאות מיזמים ממשלתיים בעזה הוקפאו וקווי התקציב של הרשות הפלסטינית לסניפים של משרדי ממשלה בעזה, לרבות משרד החינוך וההשכלה הגבוהה, נקטעו. יותר מ-6,000 מורים לא קיבלו שכר חודשי סדיר מאז אפריל 2014, וכ-1,100 מתוכם עלולים לחדול לעבוד אם משכורתיהם לא ישולמו או עלויות הנסיעה שלהם לא יכוסו.

זו שנת הלימודים השלישית ברציפות שמשרד החינוך וההשכלה הגבוהה בעזה לא קיבל תקציב תפעולי מרמאללה, וייאלץ לממן את העלויות התפעוליות מהכנסות מקפיטריות בבתי הספר (כאלף דולר לשנה לכל בית ספר). כן זקוק המשרד למימון חיוני על מנת לספק לתלמידים ילקוטים, תלבושת אחידה וציוד כתיבה; לרהט בתי ספר חדשים ולהחליף ריהוט; לספק מי שתייה; ולצייד עשרען מעבדות מחשב וחימישים מעבדות מדעים, בעלות כוללת של כ-15 מיליון דולר. צרכים אלה מחריפים עוד יותר את מצב החינוך.

יותר מ-6,000 מורים לא קיבלו שכר חודשי סדיר מאז אפריל 2014.

מחסור בחשמל ממשיך לשבש מתן שירותים בסיסיים

בישיבה שקיימה החודש ועדת הקישור אד-הוק לסיוע כלכלי לרשות הפלסטינית, פגישה דו-שנתית רמת דרג של תורמים, הודיעו הרשויות הישראליות על כוונתן להקים קו חשמל חדש אל תוך רצועת עזה. הקו יוכל לספק 100 מגוואט נוספים של חשמל, כמות שכמעט תכפיל את האספקה הקיימת מישראל. ההכרזה לא כללה לוח זמנים ליישום. בינתיים, הגירעון רב השנים בחשמל ממשיך לפגוע קשות באספקת שירותים בסיסיים ברחבי רצועת עזה.¹⁰

המצב החמיר מאז אוקטובר 2013, כשתחנת הכוח של עזה קיצצה את פעולתה למחצית מתפוקתה (60 מתוך 120 מגוואט) בשל קשיי מימון שהגבילו את יכולתה לרכוש כמויות דלק מספיקות.¹¹ בהזדמנויות מרובות - יום בחודש בממוצע במחצית הראשונה של 2016 - נאלצה תחנת הכוח של עזה להשבית כליל את פעולתה. אספקת החשמל מישראל (120 מגוואט) וממצרים (20-28 מגוואט) סבלה אך היא מאז תחילת השנה משיבושים חוזרים ונשנים, בשל תקלות טכניות ומגבלות על יכולתם של צוותים מצריים וישראליים לכצע תיקונים.

גנרטורים לשעת חירום אינם מסוגלים לפעול ביעילות בשל מחסור במימון, שימוש־יתר ומחסור בחלפים לתיקונים.

מצב זה חייב את חברת החשמל של עזה להחיל מערכת קיצוב הכוללת הפסקות חשמל מתגלגלות בנות 12 עד 16 שעות ביום. עם זאת, הפסקות החשמל המתגלגלות יכולות להגיע גם ל-18-20 שעות ביום, אם האספקה מאחד משלושת המקורות נקטעת. ספקי שירותים מרבים להיעזר בגנרטורים לשעת חירום, אבל גם אלה אינם מסוגלים לפעול ביעילות בשל מחסור במימון, שימוש־יתר ומחסור בחלפים לתיקונים; הרשויות הישראליות מסווגות את החלפים כ"פריטים דו־שימושיים".

בריאות

אף שחברת החשמל העזתית ציידה חמישה מתוך 13 בתי החולים בעזה בחיבור נוסף לרשת, המכפיל את אספקת החשמל הסדירה, כל בתי החולים עדיין תלויים מאוד בגנרטורים לשעת חירום. מלבד טיבה השכיר במהותו של תלות כזו, רבים מבתי החולים כגיעים גם לשיבושים בתפקוד הגנרטורים בשל קיבולת אחסון הדלק המוגבלת שלהם.¹² מנגנוני התמודדות שכוחים שאימצו בתי החולים בעזה כוללים דחייה של ניתוחים לא דחופים ואלקטיביים; הגברת ההפניות של מטופלים לטיפול מחוץ לעזה, במיוחד חולים כרוניים; שחרור מטופלים בטרם עת; וצמצום ו/או ביטול של שירותים משלימים כגון ניקיון והסעדה. לדברי ארגון הבריאות העולמי, בשלוש השנים האחרונות תועד נזק שגרמו תנודות באספקת החשמל ל-300 מכונות ומכשירים רפואיים בבתי חולים.

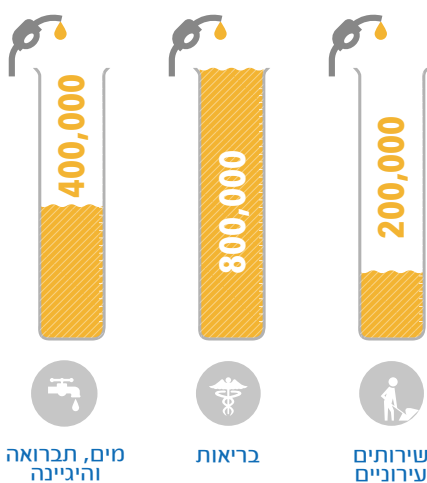
מים ותברואה

ברוב האזורים גרם המחסור בחשמל ובדלק לצמצום אספקת המים למשקי הבית והגביר את ההיזקקות למים המובלים במכליות ונרכשים מספקים פרטיים, הפועלים בלא פיקוח. עקב כך ניכרה ירידה ברמות ההיגיינה. מפעלי טיהור שפכים קיצרו גם הם את מחזורי הטיפול, ובכך הגבירו את כמות מי השפכים המטופלים חלקית המוזרמים באופן קבוע אל הים. מי ביוב מאיימים באופן מתמיד לגאות ולהציף רחובות. בנוסף, מחסור בדלק לכלי רכב אילץ עיריות לצמצם משמעותית את איסוף האשפה, נוהג שיצר סיכונים נוספים לבריאות הציבור. נכון להיום מועסקות יותר מ-500 עגלות רתומות לחמורים, 230 מהן בעיר עזה, כדי לסייע באיסוף פסולת מוצקה מדלת אל דלת.

חלוקת חירום של דלק

כדי להבטיח תפקוד מינימלי של שירותים מרכזיים, מקיימים קיימו ארגונים הומניטריים חלוקת חירום של דלק מאז 2013. כיום כוללים המוטבים 40 מתקני בריאות, 108 מתקני מים וביוב, ו-29 מתקנים לטיפול באשפה מוצקה. משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים מטפל בקביעת סדרי עדיפויות ובתיאומים, ואילו אונר"א עובדת עם יוניצף וארגון הבריאות העולמי על החלוקה. נכון לעכשיו, מסופקים לשלושת המגזרים 680 אלף ליטר לחודש, המאפשרים להם לעמוד בדרישות המינימום להפעלת תחנת הכוח של עזה במחצית מתפוקתה. מאז תחילת 2016 מומן מנגנון זה על ידי הבנק האסלמי לפיתוח, טורקיה, יפן וארגון Human Appeal International, שתרמו בסך הכול 6.03 מיליון דולר, סכום האמור להספיק עד יוני 2017. בין ינואר לאוגוסט 2016 חולקו כ-5.1 מיליון ליטר של דלק, בהם 2.87 מיליון ליטר לתחום הבריאות, 1.21 לתחום המים, התברואה וההיגיינה ו-1.10 מיליון ליטר לאשפה.

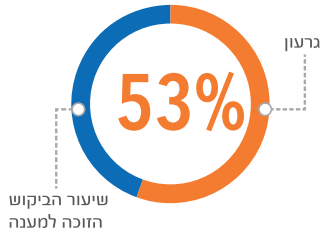
הדלק הדרוש כשתחנת הכוח של עזה אינה פועלת בליטרים לחודש

הדלק הדרוש כשתחנת הכוח של עזה פועלת בליטרים לחודש

סך הכול - רצועת עזה

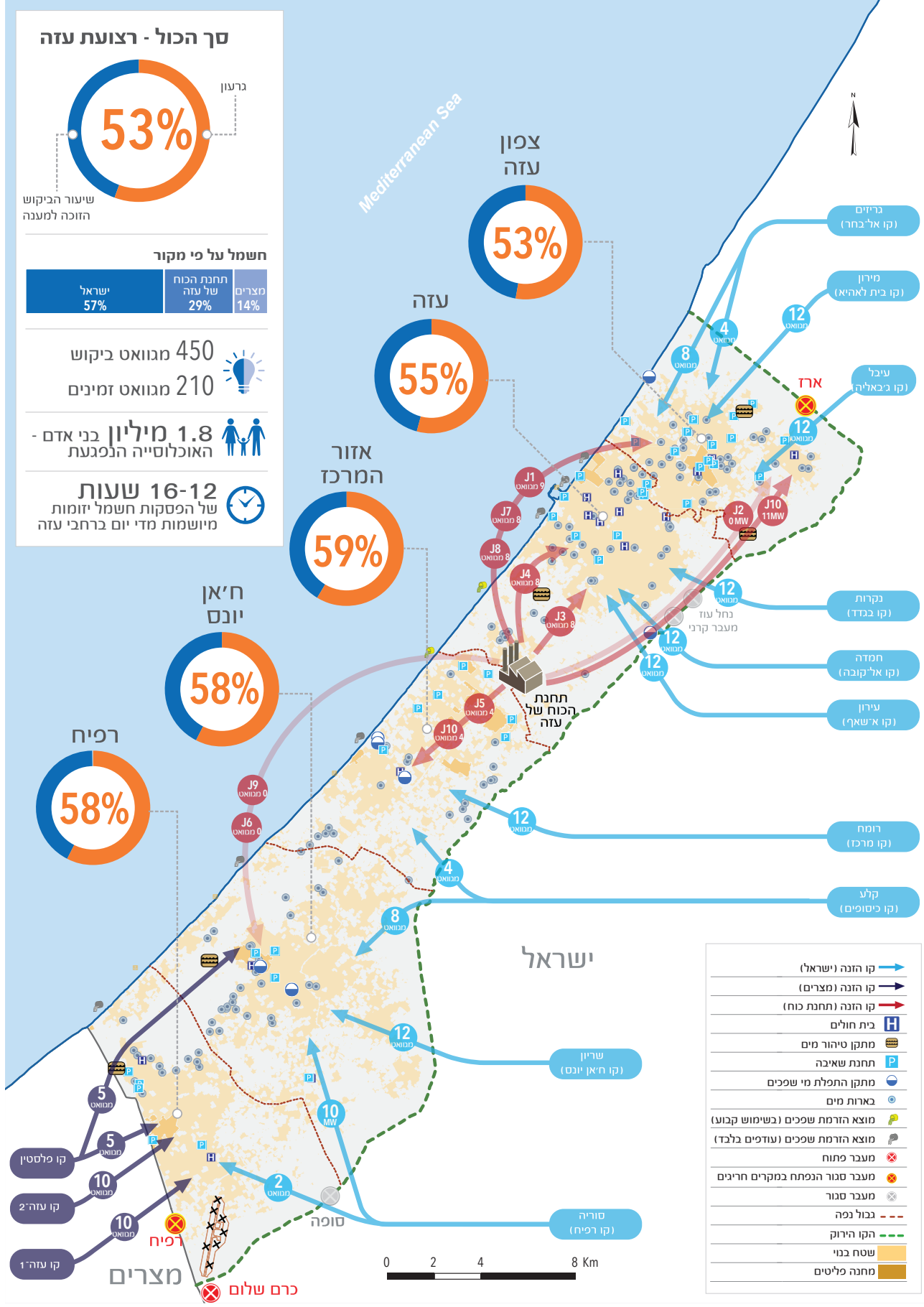
חשמל על פי מקור

מקור	תחנת הכוח של עזה	מצרים	ישראל
	29%	14%	57%

450 מגוואט ביקוש
210 מגוואט זמינים

1.8 מיליון בני אדם - האוכלוסייה הנפגעת

16-12 שעות של הפסקות חשמל יזומות מיושמות מדי יום ברחבי עזה

קו הזנה (ישראל)	→
קו הזנה (מצרים)	→
קו הזנה (תחנת כוח)	→
בית חולים	H
מתקן טיהור מים	⊕
תחנת שאיבה	P
מתקן התפלת מי שפכים	⊖
בארות מים	⊙
מוצא הזרמת שפכים (בשימוש קבוע)	⊗
מוצא הזרמת שפכים (עודפים בלבד)	⊗
מעבר פתוח	⊗
מעבר סגור הנפתח במקרים חריגים	⊗
מעבר סגור	⊗
כבול נפה	---
הקו הירוק	---
שטח בניי	■
מחנה פליטים	■

הערות

1. European Bank for Reconstruction and Development, European Investment Bank, World Bank Group: What's holding back the private sector in MENA? Lessons from the Enterprise Survey, p. 128.
2. גיקי חורי וגילי כהן, "כוח גדול של צה"ל פועל במחנה פליטים ליד חברון; הפלסטינים מדווחים על הרג ו-40 פצועים", הארץ, 16 באוגוסט 2016: <http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.3040291>
3. ראו: Code of Conduct for Law Enforcement Officials, 1979, Articles 2-3; Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, 1990, Principles 5, 9, 13 and 14.
4. Times of Israel, "IDF training troops in non-lethal measures against attackers", 3 September 2016.
5. הפרקליטות הצבאית הראשית, "החלטות הפצ"ר באשר לאירועים חריגים במערכת 'צוק איתני'", - עדכון מס' 5, 24 באוגוסט 2016. <http://www.law.idf.il/163-7588-he/Patzar.aspx>
6. שם.
7. Al-Haq, "Al-Haq Under Attack - Staff Member's Life Threatened", 3 March 2016 (<http://www.alhaq.org/advocacy/topics/human-rights-defenders/1026-al-haq-under-attack-staffmembers-life-threatened>).
8. Al-Haq, "Palestinian Human Rights Organizations Council Calls for Immediate Investigations into Threats against Human Rights Defenders", 14 August 2016 (<http://www.alhaq.org/advocacy/targets/palestinian-human-rights-organizations/1064-palestinian-human-rights-organizations-council-calls-for-immediate-investigations-into-threats-against-human-rights-defenders>).
9. חוק המיזמים האזרחיים (אחריות המדינה) תשי"ב-1952.
10. משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, "ההשפעה ההומניטרית של משבר הדלק והאנרגיה בעזה", 28 במרס 2014, <https://www.ochaopt.org/he/content/humanitarian-impact-gaza-s-electricity-and-fuel-crisis-march-2014-1>
11. תחנת הכוח של עזה זקוקה לכ-45 מיליון ש"ח בחודש לרכישת כמויות דלק שיספיקו לה לפעול במחצית מתפוקתה (כ-60 מגוואט). נכון לעכשיו ביכולתה להבטיח רק 20-23 מיליון ש"ח לחודש באמצעות הכנסות מתשלומי לקוחות.
12. כך למשל, לבית החולים העיקרי ברצועת עזה, שיפא, קיבולת אחסון של 135 אלף ליטר דלק, והוא צורך כאלף ליטר דלק בשעה.